

УДК 343.9.01:334.7(477)

С.Н. Баліна,
кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник
А.О. Расюк,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник

ОЦІНКА СТАНУ КРИМІНОГЕННОЇ СИТУАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ, В ОРГАНІЗАЦІЯХ, УСТАНОВАХ УКРАЇНИ ЗА ВИДАМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ

У статті аналізуються результати анкетування співробітників Департаменту захисту економіки Національної поліції України та управлінь захисту економіки в областях Національної поліції України, яке проводилось з 15 по 30 травня 2016 року в межах планового наукового дослідження щодо визначення рівня криміналізації сфер суспільного життя та галузей економіки авторським колективом Державного науково-дослідного інституту МВС України. Респондентам було запропоновано оцінити рівень криміналізації суспільства і галузей економіки України та ефективність заходів протидії злочинності у сфері економіки за останні три роки.

Ключові слова: респондент; оцінка рівня криміналізації галузей економіки, тіньової економіки, латентності; чинники, які справляють вплив на криміналізацію сфер суспільного життя та галузей економіки; особливо тяжкі, тяжкі та невеликої тяжкості злочини; ефективність протидії злочинності.

В статье анализируются результаты анкетирования сотрудников Департамента защиты экономики Национальной полиции Украины и управлений по защите экономики в областях, которое проводилось с 15 по 30 мая 2016 года в рамках планового научного исследования по определению уровня криминализации сфер общественной жизни и отраслей экономики авторским коллективом Государственного научно-исследовательского института МВД Украины. Респондентам было предложено оценить уровень криминализации общества и отраслей экономики Украины, а также эффективность мер противодействия преступности в сфере экономики за последние три года.

Ключевые слова: респондент; оценка уровня криминализации отраслей экономики, теневой экономики, латентности; факторы, которые оказывают влияние на криминализацию сфер общественной жизни и отраслей экономики; особо тяжкие, тяжкие и средней тяжести преступления; эффективность противодействия преступности.

Paper analyzes the results of the survey of employees of the Department of Defense Economics of the National Police of Ukraine and departments of the Protection of the Economy in the areas of the National Police of Ukraine, which was held from 15 to 30 May 2016 within planned research to determine the level of criminalization of social spheres and sectors of the economy author team of the State Research Institute of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. Respondents were asked to rate the level of

criminalization of society and industries Ukraine and effectiveness of combating crime in the economy over the past three years.

Keywords: *respondent; rating of criminalization industries, shadow economy, latency; factors that influence the criminalization of social spheres and sectors of the economy; very serious, serious and minor offenses; effectiveness of combating crime.*

Злочинність як складна соціальна динамічна система, що має різнорівневі характеристики і детермінована чинниками різного порядку, потребує для свого вивчення використання комплексного підходу. Отже, і протидія цьому соціальному явищу також має носити комплексний характер. Насамперед для цього необхідно отримання максимально повної та об'єктивної інформації про стан злочинності в контексті причин і умов, що сприяють її розвитку.

Сучасні методи дослідження проблеми злочинності і прогнозування її рівня, засновані на обробці статистичних даних, мають певні обмеження щодо змісту та повноти інформації, оскільки кримінальні процеси характеризуються наявністю прихованої від офіційних органів частини. Проте для одержання комплексної оцінки ступеня складності криміногенної ситуації, крім державного статистичного спостереження, досить широко використовується і такий вид вибіркового дослідження, як опитування, анкетування. Так, у межах проведеного планового дослідження щодо визначення рівня криміналізації сфер суспільного життя та галузей економіки авторським колективом Державного науково-дослідного інституту МВС України було здійснено анкетування *співробітників* Департаменту захисту економіки та *Управління захисту економіки в областях Національної поліції України*¹ з 15 по 30 травня 2016 року.

Респондентам було запропоновано оцінити рівень криміналізації суспільства й галузей економіки України та ефективність заходів протидії злочинності у сфері економіки за останні три роки та станом на сьогодні.

Під час опитування було заповнено 1662 анкети. Загалом анкета включала в себе п'ятнадцять питань, одинадцять з яких стосувалися безпосередньо рівня криміналізації економіки та ефективності заходів протидії злочинності, чотири були спрямовані на з'ясування соціально-демографічних характеристик респондентів. Переважна більшість опитаних надали відповіді на всі запитання анкети (відповіли 98 %).

Серед респондентів вищу юридичну освіту мали 78,2 %, вищу економічну – 24,1 %, вищу технічну – 7,9 %, іншу вищу освіту – 4,0 %. Переважна більшість респондентів (55 %) – це особи віком 30–40 років. Частина молодих співробітнів віком 20–30 років складала 36,2 %, у т.ч. віком 20–25 – 22,1 %, віком 25–30 – 77,1 %, а співробітники віком 40 років і більше – 8,3 %. Більшість респондентів (60 %) мала стаж роботи у практичних підрозділах від 5 до 15 років, а кількість тих, хто мав стаж до 5 років (18,6 %) або більше 15 років (18,1 %), була майже однакова; основна частка респондентів (97 %) працювала безпосередньо в *Управліннях захисту економіки в областях*.

Переважає більшість респондентів (65,6 % усіх опитаних майже за всіма віковими групами та стажем роботи) оцінила реальний рівень економічної злочинності за останні три роки як високий. Чверть опитуваних (26,6 %) вважає, що рівень економічної злочинності за останні три роки не змінився, а 5,1 % респондентів оцінює його як низький.

Оцінюючи рівень тіньової економіки за поширеністю в окремих сферах, 45 % респондентів оцінює його як середній (до 50 %) у більшості сфер та галузей економіки, окрім діяльності у сфері будівництва, держзакупівель, земельних відносин, приватизації, охорони здоров'я, лісовому господарстві та видобувній

промисловості. У зазначених галузях третина респондентів рівень тіньової економіки оцінює як високий (50–70 %). Найвищим (більше 70 %) респонденти вважають рівень тіньової економіки в таких сферах: у сфері держзакупівель – 28,5 % загальної кількості опитаних; земельних відносин – 26,1 %; приватизації – 21,1 %, у лісовому господарстві – 19 %, у сфері добувної промисловості – 18,8 %, будівництва – 16,7 %, охорони здоров'я – 15,3 %. Таким чином, більш ніж половина опитаних оцінює рівень тіньової економіки як високий та найвищий насамперед у сфері державних закупівель та земельних відносин. Водночас переважна більшість респондентів (63,1 %) оцінює як найнижчий (до 20 %) рівень тіньової економіки у сфері мистецтва.

Значна питома вага тіньової економіки сприяє криміналізації сфер та галузей економіки. Термін “криміналізація” ми розглядаємо крізь призму його кримінологічного розуміння як стан економіки, за якого чільне місце посідає діяльність щодо збільшення та присвоєння доходів, отриманих незаконним/ злочинним шляхом у тій чи іншій галузі. Криміналізація означає врахування фактично вчинених всіх видів криміногенних протиправних проявів (зареєстрованих і латентних незареєстрованих; суспільно небезпечних, але не криміналізованих та безпідставно декриміналізованих суспільно небезпечних діянь).

Стосовно оцінювання рівня криміналізації установ, підприємств, організацій України за видами економічної діяльності, на думку переважної більшості (майже три чверті) респондентів, *найбільш криміналізованою* є, як і у випадку оцінювання рівня тіньової економіки, діяльність у сфері державних закупівель (71,5 % усіх опитаних) та земельних відносин (67,1 % усіх опитаних). Також високий рівень криміналізації більшість респондентів відмічають у сфері юстиції та правосуддя (57,2 % усіх опитаних), охорони здоров'я та надання соціальної допомоги (53,5 % усіх опитаних), приватизації (52,7 % усіх опитаних), будівництва (52,1 % усіх опитаних), добувної промисловості й освоєння кар'єрів (48,1 % усіх опитаних), лісового господарства (47,9 % усіх опитаних), постачання електроенергії та газу (46,2 % усіх опитаних).

Відповідно до віку та стажу роботи у практичних підрозділах, думка респондентів щодо найбільш криміналізованих сфер розподілилась таким чином.

Найбільш криміналізованою сферою респонденти віком 30–40 років (74,1 % опитаних) та зі стажем роботи у практичних підрозділах МВС більше 15 років (76,4 %) вважають діяльність у сфері державних закупівель; у сфері земельних відносин – віком 40 років і більше (68,8 %) і зі стажем роботи у практичних підрозділах МВС більше 15 років (74,1 %). Респонденти віком 20–30 років (67 %) і стажем роботи до 5 років (66,0 %) теж вважають зазначені галузі найбільш криміналізованими. На третє місце за ступенем криміналізації респонденти віком 20–30 років (55,8 %) та стажем роботи у практичних підрозділах МВС до 5 років (56 %) відносять галузь будівництва, а віком 30–40 років (58,8 %) і зі стажем роботи у практичних підрозділах МВС більше 15 років (61,5 %) – сферу юстиції та правосуддя, проте респонденти віком 20–30 років (55,3 %) та стажем роботи до 5 років (53,7 %) цю сферу відносять на четверте місце за рівнем криміналізації. Водночас на четверте місце за рівнем криміналізації респонденти у групі 30–40 років та 40 років і більше та зі стажем роботи 5–15 років ставлять галузь охорони здоров'я та надання соціальної допомоги, а зі стажем роботи більше 15 років – сферу приватизації. Респонденти у віковій групі 20–30 років та зі стажем роботи більше 15 років ставлять галузь охорони здоров'я та надання соціальної допомоги на п'яте місце.

Більшість респондентів вважають *середнім рівнем криміналізації* діяльності у таких сферах як державне управління загального характеру; соціально-економічне управління (57,8 % усіх опитаних); переробна промисловість (54,9 %); фінансова і страхова діяльність (54,2 %); організація харчування (54,1 %); транспорт (52,6 %);

державне регулювання та сприяння ефективному веденню економічної діяльності (ліцензування тощо) (52,5 %); сільське господарство (52,2 %); оптова і роздрібна торгівля (51,6 %); діяльність у сфері обов'язкового соціального страхування (51,2 %); операції з нерухомим майном (50,3 %); виробництво харчових продуктів, напоїв, тютюнових виробів (48,8 %); освіта (48,6 %); інформація та телекомунікації та діяльність у сферах архітектури та інжинірингу, технічні випробування та дослідження (48 % усіх опитаних); водопостачання та відходи, ЖКГ (46,5 %); зовнішньоекономічна діяльність (45,7 %); рибне господарство (44,8 %); діяльність у сфері оборони (44 %) та виробництво основних фармацевтичних продуктів та препаратів (43,7 %). Проте серед респондентів доволі багато й тих, хто вважає, що рівень криміналізації у сфері оборони (40,6 %), зовнішньоекономічної діяльності (40,6 %), освіти (40,0 %), державного регулювання та сприяння ефективному веденню економічної діяльності (ліцензування тощо) (36,9 %) *високий*. Найбільший відсоток тих, хто вважає рівень криміналізації сфери оборони високим, серед респондентів зі стажем більше 15 років (47,8 %) та віком 30–40 років (42,3 %); у сфері зовнішньоекономічної діяльності – серед респондентів віком 40 років і більше (47,8 %) та стажем практичної роботи більше 15 років (47,8 %); у сфері освіти – серед респондентів віком 20–30 років (42,7 %) і стажем роботи до 5 років (46,9 %), у сфері державного регулювання та сприяння ефективному веденню економічної діяльності (ліцензування тощо) – серед респондентів віком 40 і більше років (44,9 %) та стажем роботи в практичних підрозділах більше 15 років (44,2 %).

Найменш криміналізованими сферами респонденти вважають мистецтво (63,4 % усіх опитаних), діяльність у сфері спорту, організування відпочинку та розваг (46,6 % усіх опитаних). Крім того, значна частина респондентів вважає, що незначний рівень криміналізації існує у сфері інформації і телекомунікацій (35,6 % усіх опитаних), обов'язкового соціального страхування (34,0 %); оптової і роздрібно торгівлі (27,7 %); архітектури та інжинірингу, технічних випробувань та досліджень (27,5 %).

Такий розподіл відповідей стосовно цих сфер було отримано в результаті опитування груп респондентів за віком та стажем роботи у практичних підрозділах, проте існує значна розбіжність у відповідях серед тих, хто вважає незначним рівень криміналізації сфери інформації і телекомунікацій та обов'язкового соціального страхування, зокрема серед вікових груп 20–30 років і 40 та більше років. Кількість тих, хто вважає рівень криміналізації у сфері інформації і телекомунікацій незначним, серед респондентів віком 40 років і більше складає 42 %, серед респондентів віком 20–30 років – 32,4 %; а у сфері обов'язкового соціального страхування відповідно 39,1 % та 30,7 %.



Рис. 1. Рівні криміналізації сфер економіки

Злочинність у сфері економіки характеризується високим рівнем латентності. Найбільш латентними злочинами у сфері економіки половина респондентів вважає такі види злочинів, як легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (53,5 % усіх опитаних), прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (53,5 % усіх опитаних) та незаконне збагачення (47,9 % усіх опитаних).

Середній рівень латентності, на думку половини респондентів, характерний для шахрайства з фінансовими ресурсами (50,3 %), незаконної приватизації державного, комунального майна (53,9 %). А під час оцінювання рівня латентності (високий чи середній) для таких злочинів, як привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем; заняття гральним бізнесом; нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням респонденти за думкою розподілились майже однаково:

привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (середній рівень – 46,4 % усіх опитаних; високий рівень – 44,5 %);

заняття гральним бізнесом (середній рівень – 42,2 % усіх опитаних; високий рівень – 41,5 %);

нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням (середній рівень – 43,8 % усіх опитаних; високий рівень – 43,3 %).

Одночасно з усіх видів перелічених в анкеті злочинів незначний рівень латентності, на думку респондентів, характерний для заняття гральним бізнесом (13,8 % загальної кількості опитаних (найбільша частка тих, хто оцінював рівень злочинності за всіма переліченими злочинами як незначний).

Стосовно кримінальних правопорушень у сфері економіки половина респондентів вважає, що кримінальні правопорушення у сфері економіки вчиняються із середньою частотою групою осіб; а переважна більшість респондентів (87,4 %) – групою осіб за попередньою змовою та організованою групою.

Щодо того, до якої категорії тяжкості належать кримінальні правопорушення, що вчиняються в окремих сферах суспільного життя та галузях економіки України, думки респондентів розподілились таким чином.

Більшість респондентів у категорії “особливо тяжкі злочини” на перше місце поставили кримінальні правопорушення, що вчиняються у сфері державних закупівель (30,7 % усіх опитуваних), на друге – діяльність у сфері оборони (26,4 %), на третє (22,9 %) – діяльність у сфері земельних відносин, а на четверте (19,6 %) – діяльність у сфері приватизації. Найменше особливо тяжких злочинів вчиняється, як вважають респонденти, у сфері мистецтва та спорту, організація відпочинку та розваг. У зазначених сферах переважна більшість респондентів відзначає вчинення злочинів невеликої тяжкості (у сфері мистецтва – 54,2 % усіх опитаних; у сфері спорту, організування відпочинку та розваг – 44,2 %). На думку респондентів, найбільше тяжких злочинів вчиняється у сфері земельних відносин (44 % усіх опитаних), оборони (41,2 %), державних закупівель (40,2 %), приватизації (39,1 %), зовнішньоекономічної діяльності (38,9 %). Половина респондентів вважає, що переважна більшість кримінальних правопорушень, що вчиняються у переробній промисловості (51 % усіх опитаних), у сфері державного управління загального характеру (50,2 %); транспорту (50,1 %), фінансової і страхової діяльності (49 %), належать до категорії “злочини середньої тяжкості”.

Думка респондентів різних за віком та за стажем практичної роботи груп дещо відрізняється в оцінці кримінальних правопорушень за ступенем тяжкості у різних сферах економічної діяльності.

Проте респонденти усіх вікових груп (20–30 років; 30–40 років; 40 і більше років) вважають, що у більшості галузей економіки та сфер суспільного життя вчиняються злочини середньої тяжкості, зокрема у сферах державного управління загального характеру, охорони здоров'я та надання соціальної допомоги, виробництва харчових продуктів, напоїв, тютюнових виробів; організації харчування, добувної промисловості та освоєння кар'єрів; переробній промисловості; у сфері інформації і телекомунікації; фінансовій і страховій діяльності; операціях з нерухомим майном; сільському, лісовому та рибному господарствах; водопостачання та відходів, ЖКГ; транспорту. А у таких галузях, як мистецтво та діяльність у сфері спорту, організування відпочинку і розваг, на думку більшості респондентів за всіма віковими групами, переважають злочини невеликої тяжкості, а в таких галузях, як сфера земельних відносин, державних закупівель, оборони, зовнішньоекономічної діяльності – тяжкі злочини. Водночас значна кількість респондентів за всіма віковими групами (від 25 % до 35 %) відносить кримінальні правопорушення, що вчиняються у сфері державних закупівель та оборони, до категорії особливо тяжких злочинів. Проте щодо таких галузей, як виробництво основних фармацевтичних продуктів та фармацевтичних препаратів; оптова й роздрібна торгівля; постачання електроенергії й газу, будівництво; приватизація, думки респондентів розділилися.

За оцінкою респондентів у вікових групах 20–30 та 30–40 років, більшість кримінальних правопорушень у виробництві фармацевтичних продуктів та фармацевтичних препаратів належать до категорії середньої тяжкості (відповідно 38,7 % та 38,8 %), а за оцінкою респондентів у віковій групі 40 років і більше – до категорії тяжкі злочини (42%).

За оцінкою респондентів у вікових групах 20–30 та 30–40 років, більшість кримінальних правопорушень, що вчиняються в оптовій і роздрібній торгівлі, належить до категорії тяжких злочинів (відповідно 40,7 % та 40,9 %), а за оцінкою респондентів у віковій групі 40 років і більше – до категорії середньої тяжкості (39,1 %).

Кримінальні правопорушення, що вчиняються у сфері постачання електроенергії і газу, більшість респондентів у вікових групах 30–40 та 40 і більше років відносить до категорії тяжких (відповідно 37 % та 39,9 %), а у віковій групі 20–30 років – до категорії середньої тяжкості (37,5 %).

У будівництві, на думку більшості респондентів у вікових групах 20–30 та 30–40 років, переважають кримінальні правопорушення, що належать до категорії тяжких (відповідно 40,7 % та 40,9 %), а у віковій групі 40 років і більше – до категорії середньої тяжкості (39,1 %).

У сфері приватизації, як вважає більшість респондентів у вікових групах 30–40 років та 40 років і більше, вчинюються переважно тяжкі злочини (41,5 % та 44,2 %), а у віковій групі 20–30 років – злочини середньої тяжкості.

Думки більшості респондентів груп за стажем (до 5 років; 5–10 років; 11–15 років; більше 15 років) збігаються з думками більшості респондентів груп за віком, проте відрізняються за кількістю галузей. На думку більшості респондентів, злочини середньої тяжкості вчиняються у галузях економічної діяльності, а також у таких сферах, як будівництво, виробництво основних фармацевтичних продуктів та фармацевтичних препаратів; приватизації, постачання електроенергії і газу. Зокрема, респонденти зі стажем практичної роботи до 5 років, а також від 5 до 15 років вважають переважну більшість злочинів у сфері будівництва тяжкими, проте більшість респондентів зі стажем роботи більше 15 років відносять їх до категорії середньої важкості. У галузі виробництва основних фармацевтичних

продуктів та фармацевтичних препаратів більшість респондентів зі стажем практичної роботи до 5 років; 11–15 років і більше 15 років кримінальні правопорушення у цій галузі відносять до категорії середньої тяжкості, проте більшість респондентів зі стажем роботи 5–10 років – до категорії тяжких. У галузі постачання електроенергії й газу більшість респондентів зі стажем роботи до 5 років та 11–15 років вважають кримінальні правопорушення, що вчиняються у цій галузі, переважно порушеннями середньої тяжкості, а респонденти зі стажем роботи 5–10 років і більше 15 років – тяжкими.

Крім того, думки респондентів груп за стажем відрізняються і щодо кримінальних правопорушень, що вчиняються у лісовому господарстві, сфері приватизації, зовнішньоекономічної діяльності, у сфері спорту, організування відпочинку й розваг. Зокрема, більшість респондентів зі стажем практичної роботи 5–10, 11–15 і більше 15 років вважають злочини, що вчиняються у сфері лісового господарства, переважно злочинами середньої тяжкості, проте респонденти зі стажем роботи до 5 років – тяжкими. Переважна більшість респондентів зі стажем роботи 5–10 років, 11–15 і більше 15 років відносить кримінальні правопорушення, що вчиняються у сфері приватизації, до категорії тяжких, а респонденти зі стажем роботи до 5 років – до категорії середньої тяжкості. Аналогічна ситуація склалася й щодо галузі зовнішньоекономічної діяльності. На думку більшості респондентів зі стажем практичної роботи до 5 років, у галузі спорту, організування відпочинку й розваг переважають злочини середньої тяжкості, а на думку більшості респондентів зі стажем роботи від 5 років і більше – злочини невеликої тяжкості.

Переважна більшість респондентів вважає, що найбільший вплив на криміналізацію сфер суспільного життя та галузей економіки справляють такі чинники, як низький рівень життя й соціальної захищеності, заробітної плати та високий рівень цін на споживчі товари й послуги, корупція (див. рис. 2).

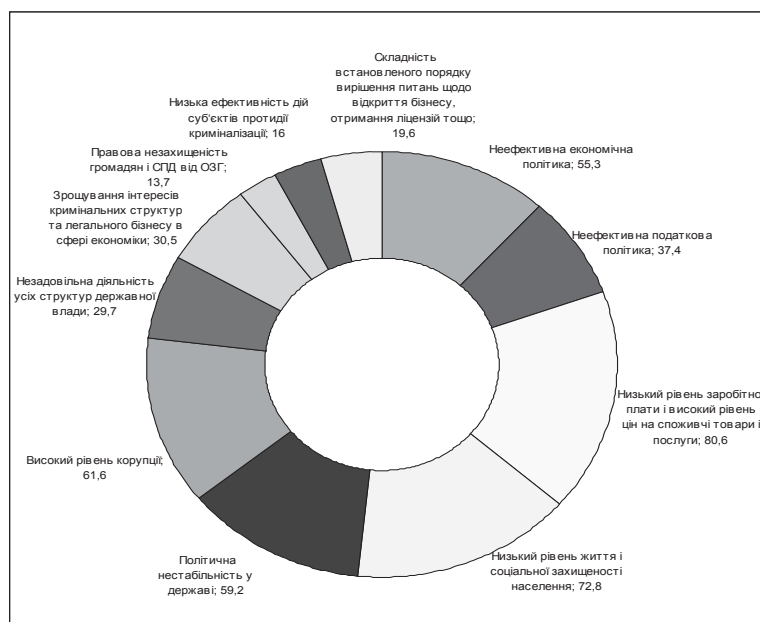


Рис. 2. Чинники, які справляють вплив на криміналізацію сфер суспільного життя та галузей економіки

Крім того, опитування показало, що майже половина респондентів (45,7 % усіх опитаних) оцінює ефективність кримінально-правового впливу, передбаченого чинним Кримінальним кодексом України, на стан декриміналізації сфер

суспільного життя та галузей економіки як середню, а найбільша кількість тих, хто так оцінює ефективність, серед респондентів віком 20–30 років (48,8 %) і зі стажем роботи 5–10 років (50,2 %). Найбільша частка тих, хто оцінює ефективність кримінально-правового впливу, передбаченого чинним Кримінальним кодексом України, на стан декриміналізації сфер суспільного життя та галузей економіки як високу серед респондентів віком 30–40 років (8,8 %) і зі стажем роботи 11–15 років (10,1 %), а тих, хто оцінює ефективність кримінально-правового впливу, передбаченого чинним Кримінальним кодексом України, на стан декриміналізації сфер суспільного життя та галузей економіки як низьку – серед респондентів віком 40 років і більше (39,1 %) і зі стажем практичної роботи в МВС України більше 15 років (40,5 %).

Як зазначалось вище, переважна більшість респондентів оцінює рівень злочинності в сфері економіки як високий, а рівень ефективності протидії їй оцінюють як середній 65,6 % усіх опитаних, як високий – 19,1 %, а як низький – 16,1 % загальної кількості опитаних. Відповіді респондентів за стажем роботи у практичних підрозділах дещо різняться: найбільший відсоток тих, хто оцінює рівень ефективності як низький, знаходиться у групі зі стажем більше 15 років (23,3 %); а найбільший відсоток тих, хто оцінює цей рівень як високий, – у групі зі стажем до 5 років – 25,9 %. У визначенні рівня ефективності протидії злочинності респонденти груп за віком розподілились таким чином: найбільший відсоток тих, хто оцінює цей рівень як високий, у групі 20–30 років (23,1 %), а найнижчий – у групі 40 років і більше (13 %); найбільший відсоток тих, хто оцінює цей показник як середній, знаходиться у групі 30–40 років (64,1 %).

Таким чином, результати анкетування засвідчили, що респонденти в цілому (62,3 %) оцінюють рівень криміналізації більшості сфер та галузей економіки як середній. На їхню думку, висококриміналізованою є діяльність у сфері державних закупівель та земельних відносин. Також високий рівень криміналізації респонденти відмічають у сфері юстиції та правосуддя, охорони здоров'я та надання соціальної допомоги, приватизації, будівництва, добувної промисловості й освоєння кар'єрів, лісового господарства; постачання електроенергії та газу. Найменш криміналізованими сферами респонденти вважають мистецтво та діяльність у сфері спорту, організування відпочинку та розваг. Переважна більшість респондентів оцінює рівень тіньової економіки за поширеністю як середній майже в усіх сферах та галузях економіки, окрім діяльності у сфері держзакупівель та земельних відносин (оцінюється як високий). Найбільш латентними злочинами у сфері економіки більшість респондентів вважає такі види злочинів як легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою та незаконне збагачення. Серед чинників, які справляють найбільший вплив на криміналізацію сфер суспільного життя та галузей економіки, переважна більшість респондентів виділяє низький рівень життя й соціальної захищеності, заробітної плати, високий рівень цін на споживчі товари і послуги, корупцію.

На думку більшості респондентів, за ступенем тяжкості у таких сферах як державні закупівлі, оборона, земельні відносини та приватизація вчиняються переважно особливо тяжкі та тяжкі злочини, а найменше таких злочинів вчиняється у сфері мистецтва та спорту, організування відпочинку та розваг. Водночас у більшості галузей економіки та сферах суспільного життя, як зазначають респонденти, вчиняються злочини середньої тяжкості.

Переважна більшість респондентів (65,6 % усіх опитаних) оцінює реальний рівень економічної злочинності за останні три роки як високий. Майже половина

респондентів (45,7 % усіх опитуваних) оцінює ефективність кримінально-правового впливу, передбаченого чинним Кримінальним кодексом України, на стан декриміналізації сфер суспільного життя та галузей економіки як середню, при цьому серед них найбільше респондентів віком 20–30 років і зі стажем роботи 5–10 років. Найбільш досвідчені респонденти віком 40 років і більше і зі стажем практичної роботи в МВС України більше 15 років оцінюють її як низьку. Більшість респондентів оцінюють рівень ефективності протидії злочинності у сфері економіки як середній.

Отримано 31.05.2017